

DEAF
CLIMATE
ACTION

Projektszám: 2023-1-AT01-KA220-YOU-000161249

Videós eszköztár | Olvasókönyv

közérthető nyelven

trénernek, ifjúságsegítőnek és sikert fiatalok számára

Co-funded by
the European Union

Az Európai Unió finanszírozásával. Az itt kifejtett nézetek és vélemények kizárólag a szerző(k) álláspontját tükrözik, és nem feltétlenül egyeznek meg az Európai Unió vagy az Európai Oktatási és Kulturális Végrehajtó Ügynökség (EACEA) hivatalos álláspontjával. Sem az Európai Unió, sem az EACEA nem tehető felelőssé ezekért.

Kedves Olvasókönyv-használó!

A „**Deaf Climate ACTION**” projekt az **éghajlatvédelem** és a **környezetvédelem** témájával foglalkozik.

A Deaf Climate ACTION egy olyan projekt, amelyet **klíma- és inklúziós ügyek iránt elkötelezett siket aktivisták számára** hoztak létre.

Az **ACTION** szó alatt az **aktivizmust** is értjük.

Az aktivizmus azt jelenti, hogy az emberek változást és fejlődést szeretnének elérni. Ezért közösen vagy egyénileg cselekszenek a pozitív változás érdekében.

Elkötelezetten dolgoznak a javításért és a változásért.

A projekttel kapcsolatos információk jelyelven, valamint az összes anyag megtalálható a projekt honlapján:

<https://deafclimateaction.eu/>

A projekt az alábbi partnerek együttműködésében valósult meg:

equalizent, Ausztria | Turkoois, Hollandia | Deaf Studio, Szlovákia | signcoders, Magyarország | EUDY – European Union of Deaf Youth, Brüsszel

Tartalom

Áttekintés	4
A Túlfogyasztás Napja: A rész.....	5
A Túlfogyasztás Napja: B rész	8
Energiatakarékosság: A rész	13
Energiatakarékosság: B rész	15
Európai Zöld Megállapodás: A rész.....	19
Európai Zöld Megállapodás: B rész	21
Fast Fashion: A rész.....	25
Fast Fashion: B rész	28
Klímaigazságosság: A rész.....	31
Klímaigazságosság: B rész.....	34
3R – A rész.....	38
3R – B rész	42
Mikroműanyagok – A rész.....	46
Mikroműanyagok – B rész	47
Klímaváltozással összefüggő katasztrófák – A rész.....	50
Klímaváltozással összefüggő katasztrófák – B rész	53
Környezetegészségügy – A rész	55
Környezetegészségügy – B rész.....	58
Vízvédelem – A rész.....	60
Vízvédelem – B rész	62

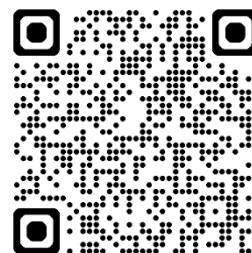
Áttekintés

1	A Túlfogyasztás Napja
2	Klímaigazságosság
3	3R – Reduce – Reuse – Recycle
4	Mikroműanyagok
5	Fast fashion
6	Fenntartható energia, energiatakarékosság
7	Környezetegészségügy
8	Az Európai Zöld Megállapodás
9	Polgári védelem
10	A víz védelme

Minden oktatóanyaghoz készítettünk **animált jelnyelvi videókat**.

A videók megtalálhatók projektünk honlapján:

<https://deafclimateaction.eu/hu/videok/>

A Túlfogyasztás Napja: A rész

Mi az a Túlfogyasztás Napja?

Ez az a nap, amikor a Föld lakossága felhasználja azokat az erőforrásokat, amelyek egy év alatt képesek újratermelődni.

Mik a természeti erőforrások?

A természeti erőforrások a természetből származó anyagok.

Például:

1. Fák
2. Víz
3. Talaj
4. Olaj és gáz
5. Állatok

A Földnek kell biztosítania minden olyan erőforrást, amelyet egy év alatt elfogyasztunk.

Minden évben eljön egy nap, amikorra elhasználjuk az összes olyan erőforrást, amely az adott évben rendelkezésünkre áll.

Más szóval: túl sok erőforrást fogyasztunk.

Ezt a napot nevezzük **a Túlfogyasztás Napjának**.

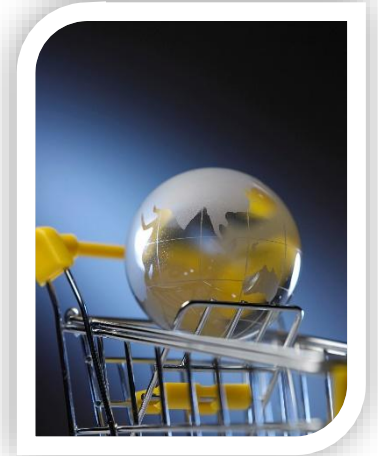
Ezen a napon a Föld lakossága már felhasználta azokat az erőforrásokat, amelyek egy év alatt újratermelődnének.

Az 1970-es évek óta a Túlfogyasztás Napja évről évre egyre korábbra kerül.

Ez azt mutatja, hogy egyre többet fogyasztunk a Föld erőforrásaiból.

1971-ben a Túlfogyasztás Napja **december 25-re** esett.

2023-ban a Túlfogyasztás Napja **augusztus 2-án** volt.

A Túlfogyasztás Napjának egyik fő célja,

hogy rámutasson arra:

túl sok természeti erőforrást használunk fel.

Ennek oka, hogy több élelmiszert szeretnénk,

több energiát termelünk,

és több árut akarunk előállítani.

A Túlfogyasztás Napja augusztus 2-ára esik.

Ez azt jelenti:

Ha az emberiség továbbra is ugyanilyen mértékben használja az erőforrásokat,

akkor a Földnek **1,7-szer nagyobb** kellene lennie.

1,7 Földnyi erőforrásra lenne szükségünk,

különben a jövőben nem lesz elegendő.

Csakhogyn nekünk csak **egy Földünk van**, így azt pusztítjuk.

Ennek súlyos következményei vannak.

Ha gyorsabban fogyasztjuk a természeti erőforrásokat,
mint ahogy azok megújulnak,

azzal károsítjuk a Földet.

A következmények

A biológiai sokféleség csökkenése

A fajok sokfélesége azt jelenti, hogy sokféle

- növény
  - állat
- létezik.

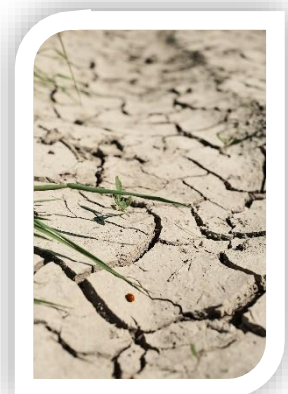
Erdőirtás

Ez azt jelenti, hogy az emberek túl sok fát vágják ki.

Talajerózió

Ez azt jelenti, hogy a talaj és a föld károsodik.

Az emberek emiatt nem tudnak élelmiszert termeszteni,
mert a talaj szennyezetté vagy kiszáradttá válik.

Klímaváltozás

Ez azt jelenti, hogy az időjárás kedvezőtlen irányba változik.

A klímaváltozás miatt gyakoribbá válnak az olyan szélsőséges időjárási események, mint a viharok, árvizek és aszályok.

Az édesvíz mennyiségének csökkenése

Kevesebb tiszta víz áll rendelkezésünkre.

A Túlfogyasztás Napja: B rész

Mi az az országos túlfogyasztás napja?

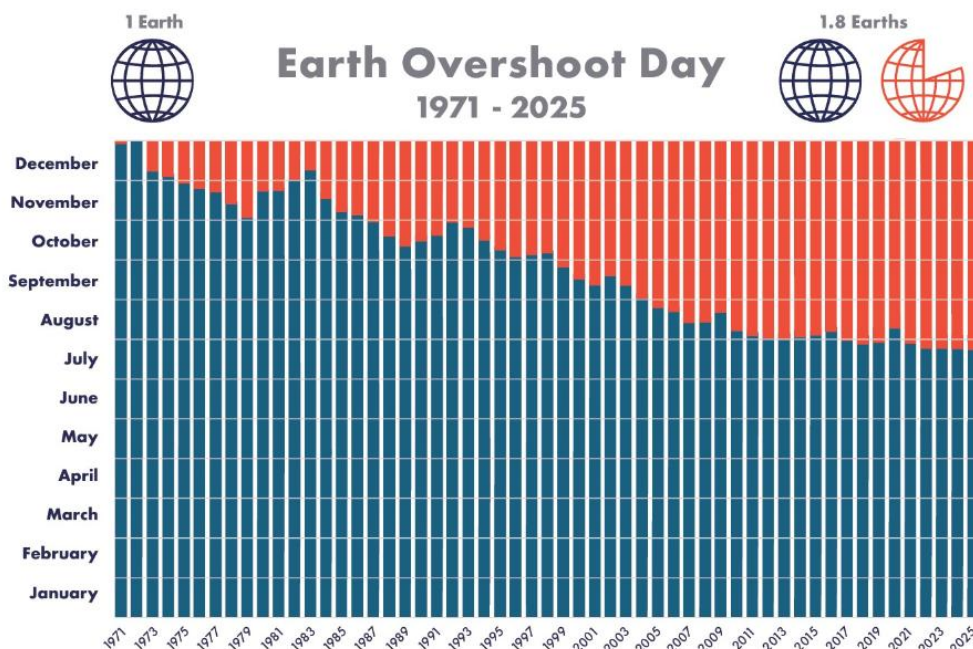
Emlékszel, hogy az előző videóban a Túlfogyasztás Napjáról beszéltünk?

Minden évben van egy dátum, amely azt mutatja,

hogy túl sokat használunk a Föld erőforrásaiból.

Ezt a napot nevezzük **a Túlfogyasztás Napjának**.

Ezen a napon a Föld lakossága már felhasználta azokat az erőforrásokat, amelyek egy év alatt képesek újratermelődni.

Graphic: © [Past Earth Overshoot Days - #MoveTheDate of Earth Overshoot Day](https://overshoot.footprintnetwork.org/), overshoot.footprintnetwork.org

Minden országnak megvan a saját **túlfogyasztási napja**.

Ez az a nap, amikor az adott ország már felhasználta az adott évre rendelkezésre álló erőforrásait.

A Föld Túlfogyasztás Napja az összes ország átlagát mutatja.

Ez arra világít rá, hogy:

- egyes országok kevesebb erőforrást fogyasztanak,
- más országok több erőforrást fogyasztanak.

Európában a legtöbb ország több erőforrást használ fel.

Ez azt jelenti, hogy

a túlfogyasztás napja korábbra esik.

Például:

- Belgium – március 26.
- Ausztria – április 6.
- Hollandia – április 12.
- Szlovákia – május 3.
- Magyarország – május 30.

Azokban az országokban, ahol kevesebb erőforrást fogyasztanak,

az országos túlfogyasztás napja későbbre esik.

Például:

- Kolumbia – november 8.
- Indonézia – december 3.
- Jamaica – december 20.

Ez egyenlőtlenséghez vezet.

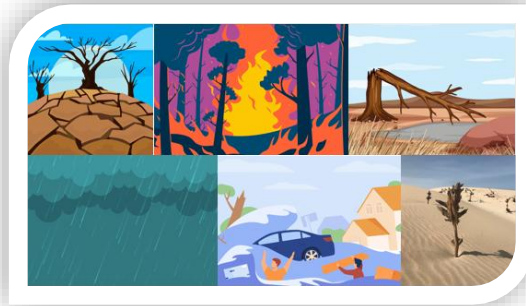
A gazdag országok több erőforrást fogyasztanak, és gyorsabban élik fel azokat.

A szegényebb országok, amelyek kevesebbet fogyasztanak,

mégis a legnagyobb mértékben szenvednek a klímaváltozás és a környezeti károk következményeitől.

Mi történik, ha túl sok erőforrást használunk fel?

1. Aszályok
2. Erdőtüzek
3. Talajeroszió
4. Monszunok
5. Árvizek
6. Elsivatagosodás

Mit jelent az elsivatagosodás?

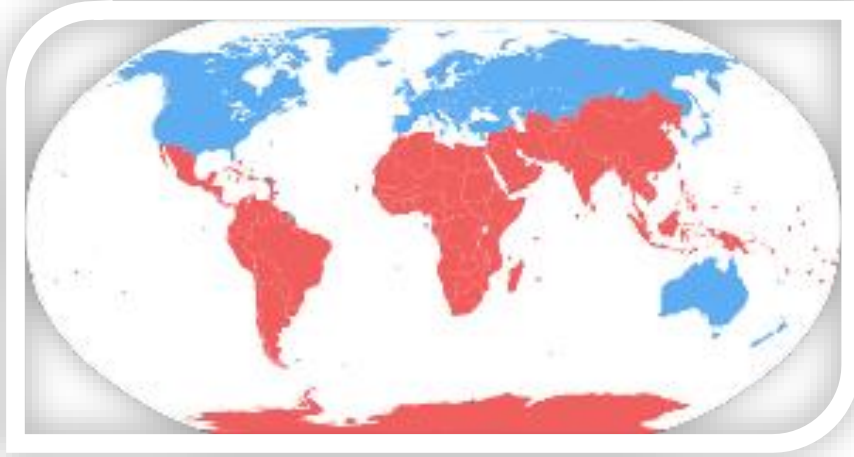
Azt, hogy a sivatagok egyre nagyobb területet foglalnak el.

Új helyeken is sivatagok alakulnak ki,

mert túl kevés vagy egyáltalán nem hullik eső.

Az erőforrások túlhasználata hatásai a legszegényebb országokban a legsúlyosabbak.

A világ legszegényebb országait gyakran **Globális Délnek** nevezzük.

(dél = piros, észak = kék)

Energiatakarékosság: A rész

Az energiatakarékosság azt jelenti, hogy az energiát **körültekintően és hatékonyan** használjuk.

A hatékonyság azt jelenti, hogy a lehető legkevesebb energiát használjuk fel.

Ez azt jelenti, hogy kevesebb pénzt költünk.

A bolygónak is jót tesz.

Miért?

Mert így kevesebb **CO₂** keletkezik.

Az alacsonyabb energiafogyasztás kevesebb fosszilis energiahordozó felhasználását jelenti.

A fosszilis energiahordozók károsak a környezetre.

Mik a fosszilis energiahordozók?

- Kőolaj
- Földgáz
- Szén

Nagyon fontos,

hogy kevesebb fosszilis energiahordozót használjunk.

Sokkal jobb a napból, szélből vagy vízből származó tiszta energiát választani.

Ezeket az energiaforrásokat **megújuló energiának** nevezzük.

Ez azt jelenti, hogy nem fogynak el, és nem károsak a környezetre.

Használjunk energiahatékony készülékeket és izzókat.

Mindannyiunknak tudnunk kell, mennyi energiát használunk, és törekednünk kell arra, hogy kevesebbet fogyassunk.

Egyszerű dolgok is számítanak, például:

kapcsoljuk le a villanyt, amikor elhagyunk egy szobát.

Így nem pazaroljuk az energiát.

Fogyasztóként a döntéseink is számítanak.

Amikor energiahatékony vállalatokat választunk, segítjük a bolygót.

A Deaf Climate ACTION projektnek van egy alkalmazása.

Az app az angol **application** szó rövidítése.

Az alkalmazás segít kiszámítani a **CO₂-lábnyomodat**.

A CO₂-lábnyom megmutatja,

mennyi energiát használsz.

Az alkalmazás azt is megmutatja,

hol használod fel a legtöbb energiát.

De hogyan lehet energiát megtakarítani?

Nézd meg az **Energiatakarékosság (B rész)** című részt hasznos tippekért!

Energiatakarékosság: B rész

Hogyan lehet energiát megtakarítani?

Íme néhány tipp,

hogyan lehet energiát spórolni otthon.

Ez azt jelenti,

hogy csökkented a CO₂-lábnyomodat.

Ha megfogadod ezeket a tanácsokat,

segítesz a bolygónknak.

Cseréld le a régi típusú izzókat LED-lámpákra.

A LED-izzók akár **85%-kal kevesebb energiát** fogyasztanak,

és tovább is tartanak.

Ez azt jelenti,

hogy pénzt takarítasz meg, és segíted a bolygót.

Ha új háztartási gépet vásárolsz,

válassz energiahatékony készüléket.

Háztartási gép például a hűtőszekrény,

a tűzhely vagy a mosógép.

A készülékek energiahatékonyági osztálya **A-tól G-ig** terjed.

Az **A+++ energiasztályú** készülékek kevesebb energiát fogyasztanak.

Ez azt jelenti, hogy kevesebb áramot használsz.

Figyelj arra, hogy az ablakok és ajtók ne legyenek rések.

Tömítsd őket, hogy a meleg ne tudjon kiszökni.

Így az otthonod melegebb marad anélkül, hogy feljebb kellene tekerni a fűtést.

Állítsd a fűtést **19°C-ra**, és vedd fel egy meleg pulóvert.

Így pénzt takaríthatsz meg a számlán.

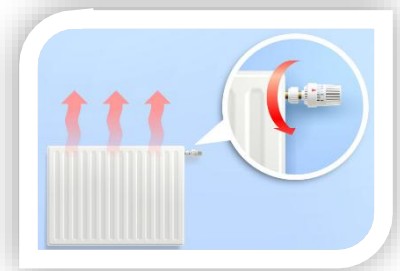
Akár **7%-ot** is spórolhatsz.

Takarékoskodj a vízzel rövidebb zuhanyzással.

Használj energiahatékony zuhanyfejet,

amely kevesebb vizet fogyaszt.

A mosógépet és a mosogatógépet csak akkor indítsd el, amikor tele vannak.

Mosd a ruhákat alacsonyabb hőmérsékleten.

30°C-on kevesebb energiát használsz.

Energiát takaríthatsz meg,

ha alacsonyabb hőfokot választasz.

Ha a ruhákat **40°C-on vagy annál magasabb hőmérsékleten** kell mosni,

használd a mosógép **eco programját**.

Ez átlagosan **30%-kal kevesebb energiát** fogyaszt.

A Deaf Climate ACTion projekt egy olyan alkalmazást is kínál,

amellyel kiszámítható a CO₂-lábnyom.

Ez megmutatja, hol használod a legtöbb energiát.

Így tudni fogod, hogyan lehet energiát megtakarítani.

Európai Zöld Megállapodás: A rész

Mi az Európai Zöld Megállapodás?

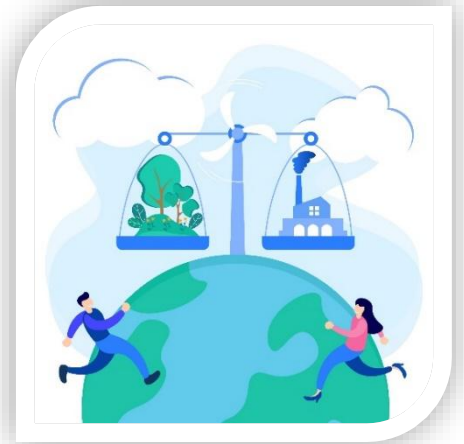
Egyetlen ország önmagában nem tud megbirkózni a klímaváltozással.

Ez költséges feladat.

Minden országban azonos szabályokra van szükség.

Az országoknak együtt kell működniük.

Ezért kötötték meg az EU-tagállamok a **Zöld Megállapodást**.

Az **Európai Zöld Megállapodás** egy olyan csomag,

amely tervekből, uniós jogszabályokból és szakpolitikákból áll.

Az EU célja, hogy **2050-re klímasemlegessé váljon**.

A klímasemlegesség azt jelenti,

hogy egyensúlyba kerül a CO₂-kibocsátás és a CO₂ megkötése.

Ez segíti a környezetet.

További célok:

1. A természet védelme
2. A klímaválságok kezelése

például árvizek és szélsőséges időjárási események esetén

2030-ig a szén-dioxid-kibocsátást

55%-kal kell csökkenteni az 1990-es szinthez képest.

A klímasemlegesség eléréséhez

sok tervre, törvényre és intézkedésre van szükség.

A fő területek:

1. Beruházások
2. Energia
3. Közlekedés
4. Kereskedelem
5. Ipar
6. Természet
7. Mezőgazdaság
8. Oktatás
9. Gazdaság

Az Európai Zöld Megállapodásról szóló második videónkban

pontosan elmagyarázzuk, mely tervekről van szó.

Európai Zöld Megállapodás: B rész

Mit tartalmaz az Európai Zöld Megállapodás?

Az Európai Zöld Megállapodás egy olyan csomag, amely tervekből, uniós törvényekből és szakpolitikákból áll.

Az EU célja, hogy **2050-re klímasemlegessé váljon.**

A klímasemlegesség azt jelenti,

hogy egyensúlyba kerül a CO₂-kibocsátás és a CO₂ megkötése.

Az Európai Zöld Megállapodás

konkrét törvényeket és szabályokat is tartalmaz.

A cél a méltányos átalakulás, amely segíti Európát

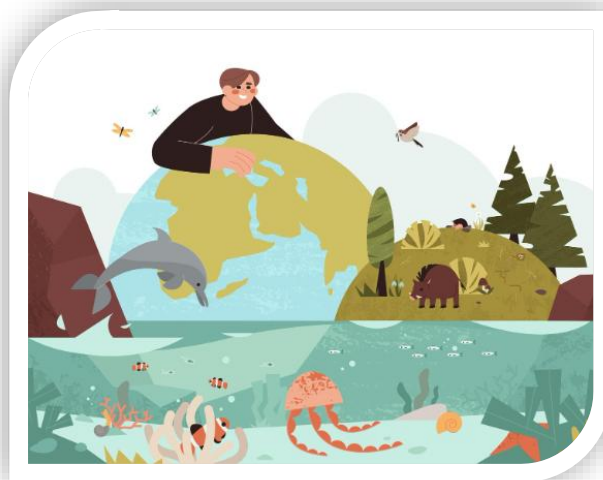
a klímaváltozás elleni küzdelemben.

Íme 5 példa uniós tervekre:

EU Biodiverzitási Stratégia

A biodiverzitás jelentése:

biológiai sokféleség.

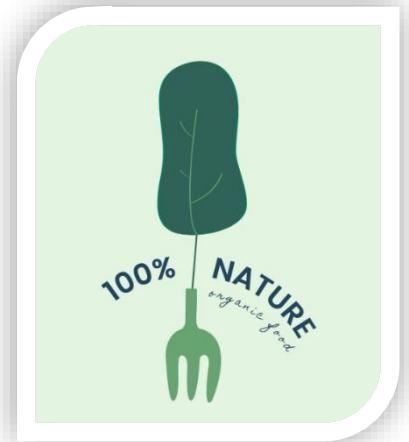

Ez azt jelenti:

- sokféle élőlény (állatok, madarak, halak és rovarok),
- sokféle élőhely (ahol különböző élőlények élnek, és különböző növények nőnek),
- genetikai sokféleség (különböző genetikai mintázatok).

Az EU a következő intézkedésekre kíván több pénzt fordítani:

1. Új természetvédelmi területek létrehozása
2. Az ökológiai gazdálkodás támogatása

Az EU azt tervezi, hogy **2030-ig 3 milliárd fát ültet.**

„Farm to Fork” terv

Az EU fenntartható élelmiszer-rendszert szeretne.

Az EU csökkenteni kívánja a növényvédő szerek és a műtrágyák használatát.

2030-ra az EU mezőgazdasági területeinek legalább 25%-án ökológiai gazdálkodást kell folytatni.

Európai iparstratégia

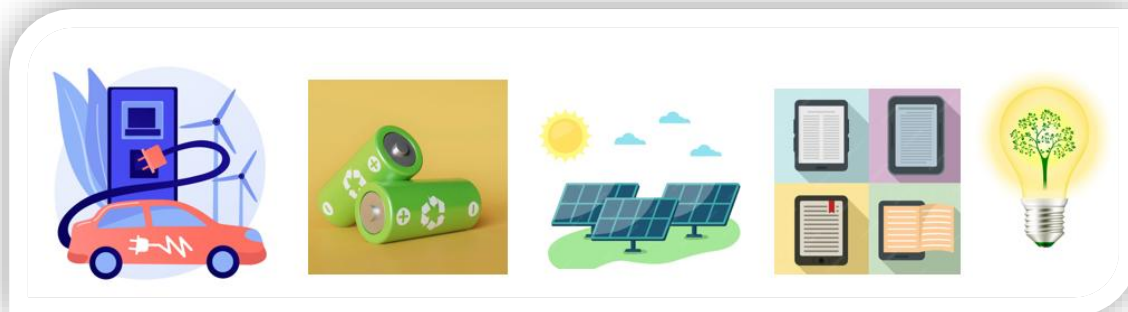
Az EU azt szeretné, hogy az ipar klímasemlegessé váljon.

Olyan termékeket kíván előállítani, amelyek szükségesek a zöld átálláshoz.

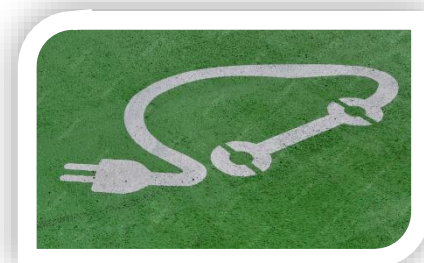
Például:

1. elektromos autók
2. akkumulátorok
3. napelemek

4. digitális termékek
5. energiatakarékos izzók

Zöld mobilitás

Az EU azt tervezi, hogy 2025-ig egymillió töltőállomást létesít az elektromos járművek számára.

Ez megkönnyíti az elektromos autók használatát.

Az EU emellett egy egész Európát lefedő nagysebességű vasúthálózatot is ki szeretne építeni.

Erasmus+

Az Erasmus+ az Európai Unió oktatási, képzési, ifjúsági és sportprogramja.

Az Erasmus+ révén a fiatal európai polgárok

készségeket és tudást szerezhhetnek.

Az Erasmus+ olyan projekteket finanszíroz,

amelyek segítik a fiatalokat a
zöld készségek elsajátításában.

A „Deaf Climate ACTion” egy Erasmus+ projekt,
amely a zöld készségekre fókuszál.

Fast Fashion: A rész

Mi az a fast fashion?

A fast fashion olyan ruházatot jelent, amelyet nagyon gyorsan gyártanak le, majd alacsony áron értékesítenek.

Sok oka van annak, hogy a fast fashion káros a környezetre.

A ruhák ára alacsony marad, mert a gyártási költségek is alacsonyak.

Ez káros az egészségünkre, a környezetre, valamint azokra a munkavállalókra is, akik ezeket a ruhákat készítik.

Hogyan károsítja a fast fashion a környezetet?

Vízfelhasználás:

Egy póló előállításához

2700 liter víz szükséges.

Egy farmernadrág gyártásához

7000 liter vízre van szükség.

A ruhák festéséhez is sok víz kell.

A vízszennyezés 17–20%-át
a ruházati termékek festése és gyártása okozza.

CO₂-kibocsátás:

A CO₂ szén-dioxidot jelent.

Amikor szenet, gázt és olajat használnak,
szén-dioxid kerül a levegőbe.

A szén-dioxid a globális felmelegedés
és az éghajlatváltozás egyik fő oka.

A kibocsátások olyan anyagok
(például szén-dioxid), amelyek szennyezik a levegőt.

A világ ruházati termelésének 60%-a
a globális Dél országaiból származik.

Globális Dél

A globális Dél kifejezéssel

a világ legszegényebb országait jelöljük.

A ruhákat hajóval szállítják Európába.

A teherszállító hajók jelentős környezetszennyezést
okoznak.

A fast fashion sok mesterséges anyagot használ.

A mesterséges vagy szintetikus anyagok
kőolajból készülnek.

Ezeknek az anyagoknak az előállítása
CO₂-kibocsátással jár.

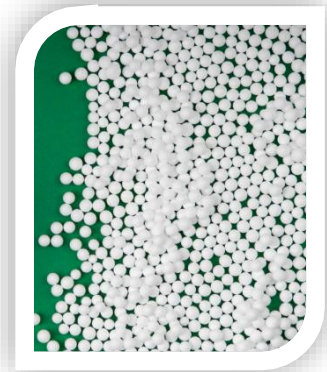
A ruházati ipar
kétszer akkora szennyezést okoz,
mint a repülési és a hajózási ipar együttvéve.

Vegyszerek:

A gyárak sok vegyszert használnak
a ruhák festésére és impregnálására.
Ezek a vegyszerek gyakran mérgezők.
Gyakran a vízbe kerülnek.

A mesterséges anyagok
apró műanyagzemcséket bocsátanak ki.
Ezeket mikroműanyagoknak nevezzük.
Amikor mesterséges anyagokat mosunk,
mikroműanyagok keletkeznek.
A mikroműanyagok nagyon károsak a környezetre.
Rendkívül nehéz eltávolítani őket a környezetből.

Nézd meg a slow fashionról szóló videónkat (B rész)!

Fast Fashion: B rész

Mi az a slow fashion?

A fast fashionról szóló videónkban elmagyaráztuk,
hogy a ruhákat gyorsan gyártják
és alacsony áron adják el.

A fast fashion káros az egészségünkre,
a környezetre és azokra a munkásokra,
akik a ruhákat készítik.

A slow fashion a fast fashion ellentéte.

A slow fashion lényege,
hogy a ruházat fenntartható módon készüljön.

A fenntartható azt jelenti,
hogy valami hosszú távon is fennmaradhat.

Ha valami fenntartható,
akkor nem használ fel sok erőforrást.

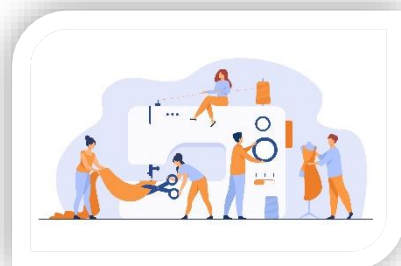

A fenntartható divat tiszteletben tartja a munkavállalók jogait,

és nem károsítja a környezetet.

A fenntartható divat a minőségről szól,
nem a mennyiségről.

A ruhák tovább tartanak.

A slow fashion ruhák jobb minőségűek,
mint a fast fashion termékek.

A fenntartható ruházatot gyakran kisebb,
helyi vállalkozások állítják elő.

A kisvállalkozások általában kisebb környezeti kárt
okoznak.

Továbbá általában jobb munkakörülményeket
biztosítanak dolgozóiknak.

Hogyan követheted a fenntartható divat elveit?

Változtass azon, mit vásárolsz:

1. Nézz utána, hogyan készítik a kedvenc üzleteid vagy márkáid a ruháikat.
2. Válassz természetes és fenntartható anyagokból készült ruhákat, például biopamutot, lent vagy kendert.
3. Időtálló ruhákat vásárolj. Ne a trendeket kövesd.

Vásárolj jó minőségű ruhákat.

Így tovább tudod viselni őket.

Honnan tudod, hogy jó minőségű egy ruha?

1. Tartalék gombok vannak hozzá: ez azt jelzi, hogy a márká arra számít, hogy a termék hosszú ideig használható lesz.
2. Fém cipzár műanyag helyett.
3. Ellenőrizd a varrásokat:

a jó minőségű ruházatnál a varrás sűrű és precíz.

Vegyél kevesebb új ruhát.

Próbáld ki a second-hand vásárlást,

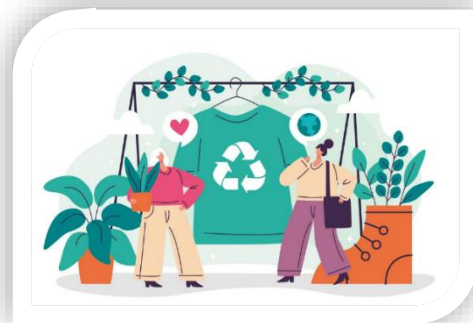
így pénzt takaríthatsz meg és csökkentheted a hulladékot.

Cseréld ruhát a barátaiddal,

vagy bérelj ruhát különleges alkalmakra.

A ruháidat át is alakíthatod,

hogy újra újnak tűnjenek.

Így őrizhető meg a slow fashion szemlélet:

Tartsd be a mosási útmutatót.

Így a ruhák nem mennek össze a mosógépben,

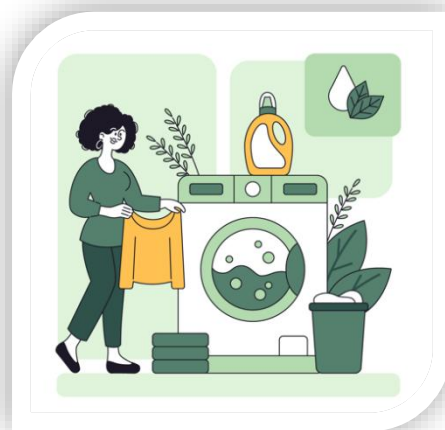
és nem sérülnek meg.

Mosd ritkábban a ruháidat,

így tovább tartanak és energiát is spórolsz.

Ha egy ruha megsérül,

javítsd meg ahelyett, hogy kidobnád.

Klímaigazságosság: A rész

Mi a klímaigazságosság?

A klímaigazságosság azt jelenti,
hogy az embereket igazságosan kezeljük
az éghajlatváltozással összefüggésben.

Az éghajlatváltozás mindannyiunkat érint.
De nem mindenkit egyformán érint.
És nem mindenki járul hozzá ugyanúgy
az éghajlatváltozáshoz.

Azok az emberek,
akik a leginkább szenvednek az éghajlatváltozás
következményeitől,
nem azok, akik a legtöbb szennyezést okozzák.

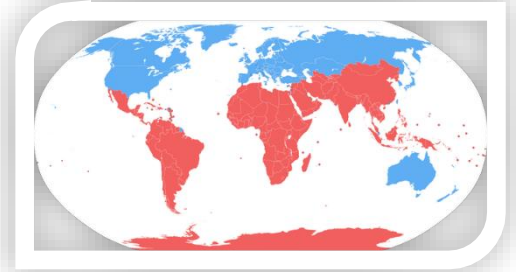
Miért igazságtalan az éghajlatváltozás?

Ez részben a múltbeli igazságtalanságok miatt van.
És amiatt is,
hogy a világunk struktúrái igazságtalanok.

A gazdag országok többet szennyeznek,

de kevésbé szenvednek az éghajlatváltozás következményeitől.

A szegényebb országok kevesebbet szennyeznek, mégis jobban megszenvedik a következményeket.

Milyen következményei vannak?

1. a biológiai sokféleség csökkenése
2. kevesebb élelmiszer és víz
3. katasztrófák, például árvizek, aszályok és viharok
4. több ember él szegénységben

Hol a legsúlyosabbak ezek a következmények?

A világ legszegényebb országaiban.

Ezeket az országokat a globális Dél részének nevezzük.

Többségük a déli féltekén található.

Sok közülük szegényebb ország

Délkelet-Ázsiában, Afrikában

és a Csendes-óceán térségében.

Kiket érint a leginkább?

1. nőket
2. őslakos népeket
3. BIPOC közösségeket

Ezek olyan közösségek,

amelyek etnikai alapon marginalizált csoportokhoz tartoznak.

Például:

1. afrikai, ázsiai, latin-amerikai, arab, zsidó, őslakos vagy csendes-óceáni származású emberek
2. fogyatékossgal élő emberek
3. szegénységben élő emberek

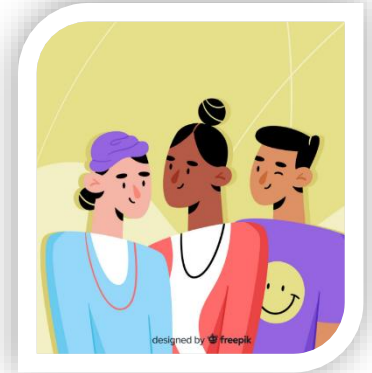
Miért?

A szegényebb országoknak több erőforrásra lenne szükségük,

de nem férnek hozzá megfelelő mértékben ezekhez.

Nehéz számukra olyan változtatásokat végrehajtani,

amelyek segítenének megbirkózni az éghajlatváltozás hatásaival.

Klímaigazságosság: B rész

Milyen megoldások vannak az éghajlatváltozásra?

Az éghajlatváltozásra adott megoldásoknak igazságosnak kell lenniük.

Kezelniük kell az éghajlatváltozás problémáját.

És foglalkozniuk kell a gazdag országok

és a globális Dél közötti egyenlőtlenségekkel is.

Az egyenlőtlenség azt jelenti,

hogy egyes embereknek több jut, mint másoknak.

Ez nem igazságos.

Fontos, hogy az egyének kiálljanak a klímaigazságosság mellett.

Fontos, hogy a közösségek is elköteleződjenek mellette.

Az emberek és a közösségek valódi változást hozhatnak.

Néhány javaslat:

helyi projektek a fenntartható életmódról,

világszintű mozgalmak,

amelyek jobb és igazságosabb szakpolitikákért

és gyakorlatokért lépnek fel.

Mi fontos?

A gazdag országoknak csökkenteniük kell a kibocsátásaikat.

A kibocsátás a szennyezés szakmai megnevezése, például a mérgező gázok, gyári füstgázok vagy autók kipufogógázai.

Ezeket a gázokat emisszióknak nevezzük.

A gazdag országoknak anyagi támogatást kell nyújtaniuk az éghajlati alkalmazkodáshoz.

A döntésekbe be kell vonni a gazdag és a szegény országokat is.

Ezt részvételi döntéshozatalnak nevezzük.

Ez azt jelenti,

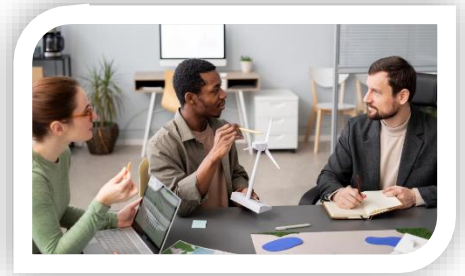
hogy mindenki részt vesz az éghajlatváltozással kapcsolatos döntésekben.

A gazdag országoknak fizteletben kell tartaniuk a marginalizált közösségeket.

A marginalizáció azt jelenti,

hogy a kisebb, kiszolgáltatott csoportokat is figyelembe kell venni.

Az energiaátmenetnek igazságosnak és inkluzívnak kell lennie.

Mi az energiaátmenet?

Ez azt jelenti,

hogy meg kell változtatnunk az energiatermelés módját.

Az olyan források, mint a szén és a gáz,
jelentős környezetszennyezést okoznak.

Megújuló energiaforrásokat kell használnunk.

A megújuló azt jelenti,

hogy valami természetes módon újratermelődik.

A megújuló energia természetes forrásokból származik,
például szélből, napból és vízből.

Ezekből szélenergia, vízenergia és napenergia nyerhető.

Át kell térnünk a szénről és a gáztól
a megújuló forrásokra.

Ennek az átállásnak igazságosnak és mindenki számára befogadónak kell lennie.

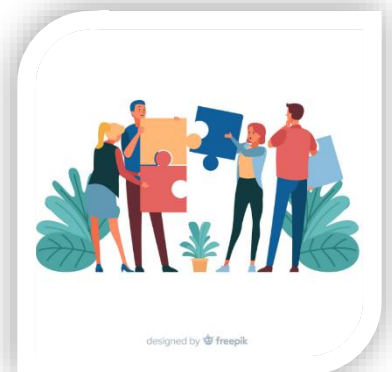
Be kell vonnia azokat a közösségeket is,
amelyeket a leginkább érint az éghajlatváltozás.

A közösségeknek együtt kell működniük.

Így jobban tudjuk kezelni az éghajlatváltozás hatásait.

A közösségek nemcsak elszenvedői az
éghajlatváltozásnak,

hanem hozzájárulhatnak egy igazságosabb
és fenntarthatóbb világ megteremtéséhez is.

Olyan termékeket kellene vásárolnunk,
amelyek Fair Trade jelöléssel rendelkeznek.

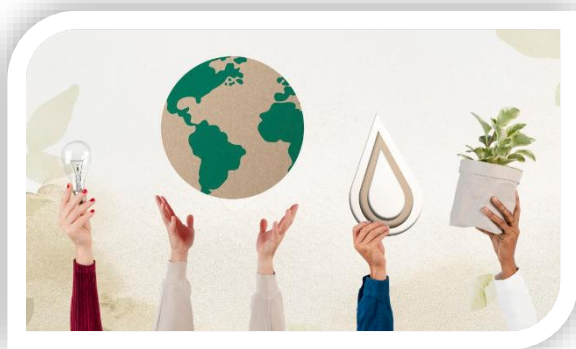
A Fair Trade azt jelenti,

hogy az emberek tisztességes fizetést kapnak

olyan termékekért, mint a kakaó, a kávé, a tea, a pamut
és más áruk.

Ezek a termékek jellemzően a globális Dél országaiból
származnak.

Tiszteletben kell tartanunk a közösségek igényeit és jogait.

3R – A rész

Mik azok a 3R-ek?

A 3R:

- **Reduce** – csökkentés
- **Reuse** – újrahasználat
- **Recycle** – újrahasznosítás

A szemét és a hulladék szennyezi a környezetünket.

Erre az egyik megoldás:

csökkentsük a fogyasztást, használjuk újra a dolgokat,

hasznosítsuk újra az anyagokat,

és termeljük kevesebb hulladékot.

Ebben a videóban elmagyarázzuk,

hogyan lehet csökkenteni a hulladékot

és újrahasználni a tárgyakat.

A következő videóban pedig azt magyarázzuk el,

mit jelent az újrahasznosítás.

Reduce – csökkentés

Mi a legjobb megoldás?

Az, ha eleve nem termelünk szemetet és hulladékot.

Így csak azt vásárolod meg,

amire valóban szükséged van.

Amikor a supermarketben vásárolsz:

írj otthon bevásárlólistát.

Csak azt vedd meg, ami a listán szerepel.

Figyelj arra is, mekkora mennyiséget vásárolsz.

Valóban szükséged van nagy kiserelésre?

Ha nem használod fel az egészet,

annak egy része a szemétben végzi.

Ez felesleges hulladék.

Jobb kisebb kiserelést venni.

Reuse – újrahasználat

Ez azt jelenti:

vásárolj használtan.

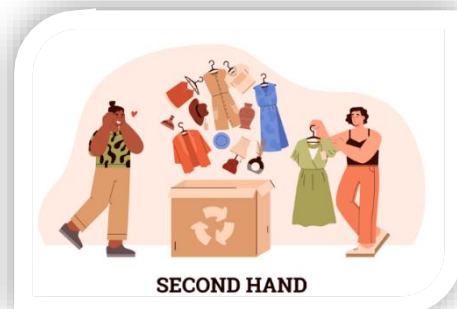
A second-hand azt jelenti,

hogy olyan dolgot veszel,

amit előtted már használt valaki.

A dolgok újrahasználatának más módjai:

1. csere
2. megosztás
3. bérlet

Ma már sok használtcikk-lehetőség van.

Vannak üzletek,
és online boltok is.

Lehet, hogy neked már nincs szükséged valamire,
de egy barátodnak igen.
Ilyenkor elcserélhetitek.

Ha valamire csak egyszer van szükséged,
akkor ki is bérelheted.
Amikor cserélsz és bérelsz,
véded a környezetet.
Ráadásul pénzt is spórolsz.

Ha valami elromlik,
nem kell rögtön kidobni.
Lehet, hogy megjavítható.
Hogyan?

Az interneten sok oktatóvideó található,
amelyek megmutatják, hogyan kell megjavítani valamit.

Léteznek javítóműhelyek is.
Beviszed az elromlott tárgyat,
és fizetsz a javításért.
Vannak úgynevezett repair cafék is.

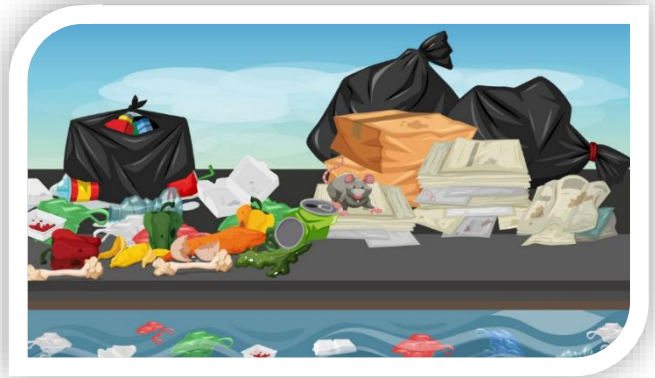

Itt az emberek összegyűlnek,
és együtt próbálják megjavítani a tárgyakat.
Te is csatlakozhatsz hozzájuk.

3R – B rész

A 3R:

- **Reduce** – csökkentés
- **Reuse** – újrahasználat
- **Recycle** – újrahasznosítás

A szemét és a hulladék szennyezi a környezetünket.

Erre az egyik megoldás:

csökkentés, újrahasználat, újrahasznosítás

és kevesebb hulladék termelése.

Az előző videóban elmagyaráztuk,
hogyan lehet csökkenteni a hulladékot
és újrahasználni a dolgokat.

Ebben a videóban azt magyarázzuk el,
mit jelent az újrahasznosítás.

Mit jelent az újrahasznosítás?

Azt, hogy valamit már nem tudsz tovább használni.

Fontos:

valóban kidobod.

Ez az újrahasznosítási körforgás kezdete.

A körforgás 6 lépésből áll:

1. Használat

Napjainkban sok dolgot csak egyszer használunk.

Utána már nincs rá szükségünk.

Például:

joghurtos poharakat vagy újságpapírt.

2. Gyűjtés

Ha valamit már nem lehet újrahasználni,

akkor megfelelően szét kell válogatni,

amikor kidobjuk.

A főbb hulladékkategóriák:

1. műanyag
2. fém
3. papír
4. üveg
5. szerves hulladék
6. veszélyes anyagok

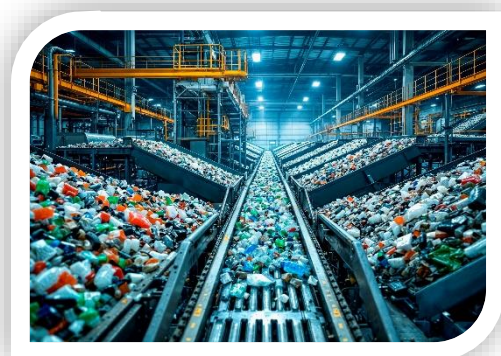

A veszélyes anyagok olyan anyagok,
amelyek mérgezők vagy veszélyesek.

3. Válogatás

A hulladékot szemetesbe

vagy hulladéklerakóba visszük.

Ott a hulladékot újra szétválogatják,
például különböző papír- vagy fémtípusok szerint.
Ezután a hulladékot megtisztítják.

4. Feldolgozás

Ezután a hulladékot tovább dolgozzák fel.

Az anyag típusától függően

- megolvasztják,
- feldarabolják,
- összepréselik,
- feloldják.

5. Újrahasznosítás

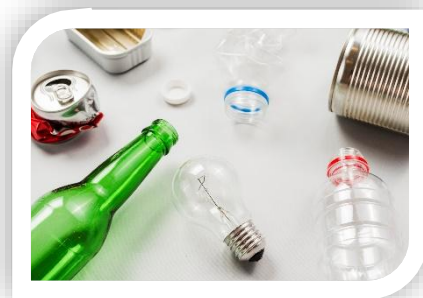
Ekkor a nyersanyagokat újra felhasználják.

Az anyagokat előkészítik

(megolvasztják, feldarabolják, összepréselik vagy feloldják).

Például:

- fémtömbök
- műanyag granulátum
- üvegcserép

Ezeket a nyersanyagokat ezután gyártóüzemekhez szállítják.

6. Gyártás

A gyártóvállalatok az újrahasznosított nyersanyagokból
új termékeket készítenek.

Például:

- papírt
- autóalkatrészeket
- palackokat
- fémtermékeket

Mikroműanyagok – A rész

Mi az a mikroműanyag?

A mikroműanyagok nagyon apró műanyagdarabkák.

Ezek a részecskék 5 milliméternél kisebbek.

A mikroműanyagok kialakulásának okai:

1. szintetikus szálból készült ruhák mosása
2. autógumik kopása
3. mikroműanyagok hozzáadása kozmetikumokhoz
4. például mikroszemcsék az arcradírokban
5. nagyobb műanyag darabok apró részecskékké bomlanak
6. például műanyag zacskók és műanyag palackok

Egyre több mikroműanyag található a tengerekben.

Az ENSZ szerint

2017-ben 51 billió

mikroműanyag-részecske volt az óceánokban.

A vízben lévő mikroműanyag komoly probléma.

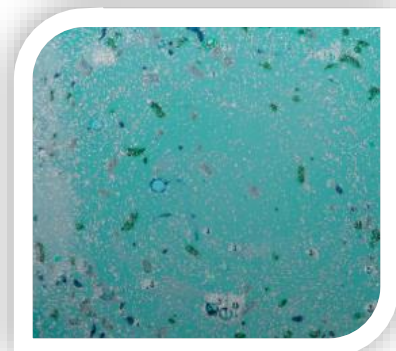
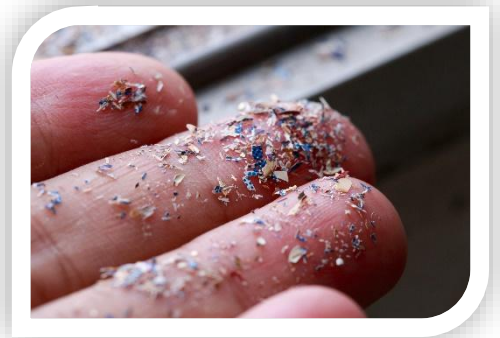
Például a tengeri élőlények számára.

A tengeri állatok lenyelik a mikroműanyagokat.

Ez károsítja az emésztőrendszerüket,

például a gyomrot és a beleket.

Ennek következtében

nem tudnak rendesen táplálkozni.

Előfordulhat, hogy a mikroműanyagok miatt

nem tudnak szaporodni.

A mikroműanyag különféle gyulladásokat okozhat.

Gyulladás akkor alakul ki,

ha fertőzés vagy duzzanat van a szervezetben.

Amikor az ember tengeri ételeket fogyaszt,

ezzel együtt mikroműanyagot is bejuttathat a szervezetébe.

Ez gyulladást okozhat.

A mikroműanyagok az emberi egészségre is károsak.

Például:

a gyulladás különböző betegségekhez és panaszokhoz vezethet,

például daganatos megbetegedésekhez vagy idegrendszeri problémákhoz.

Mikroműanyagok – B rész

Hogyan állíthatjuk meg a mikroműanyagokat?

Együtt kell cselekednünk.

Például:

új megoldások fejlesztésével
és a műanyagok ártalmatlanítására vonatkozó
szigorú szabályok bevezetésével.

Több műanyag-újrahasznosításra van szükség.

Ez azt jelenti,

hogy a régi műanyagot egy vállalat összegyűjti,
és új termékeket készít belőle.

Kevesebb egyszer használatos műanyagot kell
használnunk.

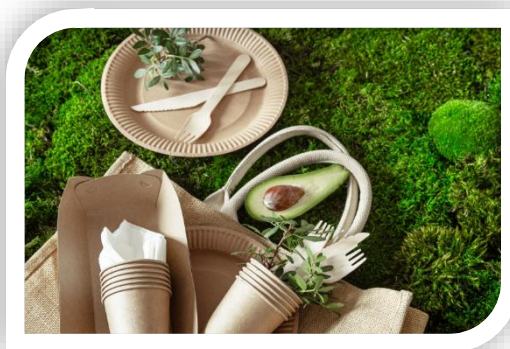
Az egyszer használatos műanyagot csak egyszer
használjuk,

utána kidobjuk.

Például:

ha elviteles ételt kérsz

vagy elviteles kávét vásárolsz.

Gondoskodnunk kell arról,

hogy az emberek megfelelő tájékoztatást kapjanak
a mikroműanyagok következményeiről.

Mit tehetsz te a mikroműanyagok ellen?

- Ne vásárolj egyszer használatos műanyag termékeket.
- Vásárolj üvegcsomagolású termékeket.
- Használj természetes anyagból készült táskákat,
például pamutvászon szatyrokat.

- Vásárolj mikroműanyag-mentes kozmetikumokat.
- Olvasd el a csomagoláson az összetevőket.
- Válogasd szelektíven a hulladékot, és hasznosítsd újra.

A kormányoknak és a vállalatoknak is fontos szerepük van.

Ők döntenek a

1. törvényekről,
2. szabályozásról.

Például:

betilthatják a műanyag szívósálak használatát.

Klímaváltozással összefüggő katasztrófák – A rész

Mi a probléma?

Az éghajlatváltozás megváltoztatja az időjárásunkat.

Az éghajlatváltozás azt jelenti,

hogy bolygónk felmelegszik

a légkörben található üvegházhatású gázok miatt,

például a szén-dioxid következtében.

A szén-dioxid és a metán egyaránt üvegházhatású gázok.

Ezek a gázok a következők során keletkeznek:

1. olaj, gáz és szén elégetésekor
2. fakivágáskor (erdőirtás)
3. ipari kibocsátások során

Az éghajlatváltozás azt eredményezi,

hogy egyre több természeti katasztrófa történik.

Ezek a katasztrófák egyre súlyosabbak.

A természeti katasztrófák száma

az elmúlt 30 évben megháromszorozódott.

A Föld tengerszintje egyre emelkedik.

Természeti katasztrófák például:

1. aszályok
2. viharok
3. árvizek
4. hóhullámok

A természeti katasztrófák során
emberek sérülnek meg vagy halnak meg.

A katasztrófák emellett nagyon költségesek is.

Jelentős károkat okoznak.

A helyreállítás drága,
ami gazdasági veszteségekkel jár.

Az árvizek egyre gyakoribbak
a heves esőzések és a tengerszint-emelkedés miatt.
Az aszályok súlyosbodnak és tovább tartanak.
Ez a gazdálkodók számára különösen nagy probléma.
Az aszály azt is jelenti,
hogy kevesebb lesz a rendelkezésre álló víz.

A tengerek is melegszenek.
A melegebb tengervíz
erősebbé teszi a viharokat és a hurrikánokat.
Emellett heves esőzéseket,
árvizeket és pusztító szeleket okoz.

Az erdőtüzek is súlyosabbá válnak,

mert az időjárás és az éghajlat

szárazabbá és melegebbé válik.

A tüzek károsítják az ökoszisztémákat és az otthonokat.

Emellett rontják a levegő minőségét is.

Klímaváltozással összefüggő katasztrófák – B rész

Mik az okok?

Az éghajlatváltozás azt jelenti,
hogy egyre több természeti katasztrófa történik,
és ezek egyre súlyosabbak.

Ennek fő okai a magasabb hőmérséklet
és a megváltozott csapadékmintázatok.

Az emberi tevékenység a fő oka
az éghajlatváltozásnak
és az ezzel összefüggő természeti katasztrófáknak.

Az emberi tevékenység alatt azt értjük,
amit az emberek tesznek és előállítanak.

Például:

1. olaj, szén és gáz elégetése
2. fakivágás
3. ipari termelés

Mikor kezdődtek a problémák?

A tudósok először a 20. században figyeltek fel arra,
hogyan az éghajlatváltozás
hatással van a természeti katasztrófákra.
Azóta további kutatásokat végeznek.
Ma az éghajlatváltozás már komoly probléma.

Mikor vettük először észre a problémákat?

Azt láttuk,
hogyan a tengerszint folyamatosan emelkedik.
Azt is észrevettük,
hogyan egyre több természeti katasztrófa történik.

Az IPCC-t
(Kormányközi Éghajlatváltozási Testületet)
az ENSZ hozta létre 1988-ban.

Számos helyi, nemzeti és globális megállapodás létezik
az éghajlatváltozás kezelésére.
Ezek célja,
hogyan megelőzzék az éghajlatváltozás súlyosbodását,
és segítsenek felkészülni a természeti katasztrófákra.

Környezetegészségügy – A rész

Mi az a környezetegészségügy?

A környezet a minket körülvevő világ.

Környezet alatt minden természetes anyagot és élőlényt értünk.

A bennünket körülvevő környezet hatással lehet az egészségünkre.

A környezethez tartozik például:

1. a levegő
2. a víz
3. az élelmiszer
4. azok a helyek, ahol élünk

Mindezek nagy hatással vannak az egészségünkre.

Ha tiszta levegőt lélegzünk be,
az jót tesz a tüdőnknek és a szervezetünknek.

De néha a levegő szennyezett.

A szennyezés azt jelenti,
hogy valamilyen mérgező vagy káros anyag
kerül a levegőbe, a vízbe vagy a talajba.

A levegőben lévő gázok,

például a szén-dioxid,

károsak lehetnek.

A szén-dioxid például származhat:

1. autók kipufogógázából
2. gyárakból

Ha sok szennyezett levegőt lélegzünk be,

megbetegedhetünk.

Például:

1. asztma
  - az asztma légzési nehézségeket okoz
2. tüdőrák
3. szív- és érrendszeri betegségek

A víz is nagyon fontos.

Tiszta vízre van szükségünk iváshoz

és főzéshez.

Ha a víz szennyezett,

megbetegedhetünk tőle.

Például:

1. hasmenés
2. vérhas
3. egyéb, szennyezett víz által terjesztett betegségek
4. a szennyezett víz gyengítheti az immunrendszert

A táplálkozás is nagyon fontos.

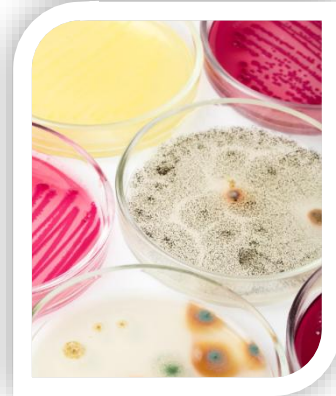
Egészségesen kell étkeznünk,

hogy a testünk megfelelően működjön.

Ha az ételünk baktériumokat
vagy káros vegyi anyagokat tartalmaz,
megbetegedhetünk.

Például:

ha a csirkehús nincs megfelelően átsütve,
ételmérgezést kaphatunk.

Ha olyan helyen élünk,
ahol magas a szennyezettség szintje,
az káros lehet az egészségünkre.

Például:

a sok gyárral rendelkező térségekben
szennyezettebb a levegő.

Környezetegészségügy – B rész

Hogyan javítható a környezetegészségügy?

A környezetegészségügynek pozitív hatása is lehet.

Ez azt jelenti,

hogy a környezet javíthatja az egészségünket.

Ha egy szép park közelében élsz,

sétálhatsz benne

és friss levegőt szívhatsz.

Ez jót tesz az egészségednek.

Az otthonaikban használt megújuló energia

tisztábban tartja a levegőt.

Megújuló energiaforrás például a napenergia.

Mit tehetünk a környezetegészségügy javításáért?

Többet sétálhatunk.

Kerékpározhatunk.

Autó helyett használhatunk tömegközlekedést.

Így tisztább marad a levegő.

Újrahasznosíthatjuk a hulladékot.

Ez segít megelőzni,
hogy a hulladéklerakók megteljenek.
A hulladéklerakók olyan helyek,
ahol a szemetet tárolják és eltemetik.

Arra is törekedhetünk,
hogy kevesebb energiát pazaroljunk.

A környezet hatással lehet az egészségünkre.

Ezért fontos,
hogy vigyázzunk a környezetünkre.

Így egészségesebben élhetünk.

Olyan döntéseket kell hoznunk,
amelyek biztosítják a tiszta
és egészséges környezetet.

hogy hulladékot vagy mérgező anyagokat dobnak a vízbe.

A mérgező azt jelenti,

hogyan valami káros és veszélyes.

Ez a víz az emberek és az állatok számára is veszélyessé teszi.

Az emberek olyan hulladékot termelnek,
amely szennyezéshez vezet.

Ha sok ember termel hulladékot,
akkor nagy mértékű szennyezés keletkezik.

Ez káros a természetre.

A természet képes megtisztítani a vizet,
de ehhez időre van szüksége.

Néha a hulladék közvetlenül a tengerbe kerül.

A mezőgazdaságból is mérgező vegyszerek jutnak a vízbe.

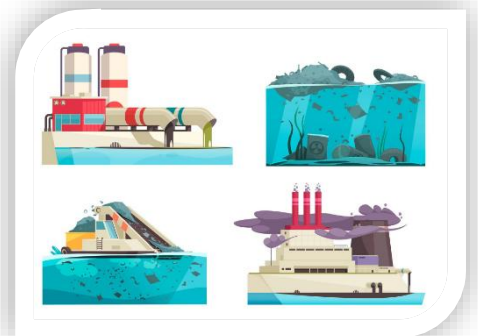
A gyárak vegyszerekkel szennyezett vizet
engednek a folyókba és a tengerekbe.

A szennyezett víz megbetegítheti az embereket és az állatokat,

ha abban fürdenek.

A madarak és a halak megehetik a műanyagot,
és belepusztulhatnak.

A fókák is elpusztulhatnak a szennyezés miatt.

A vízszennyezés azt is jelenti,

hogy kevesebb tiszta ivóvíz áll rendelkezésre az emberek számára.

Az Egészségügyi Világszervezet szerint

2 milliárd ember nem fér hozzá tiszta ivóvízhez.

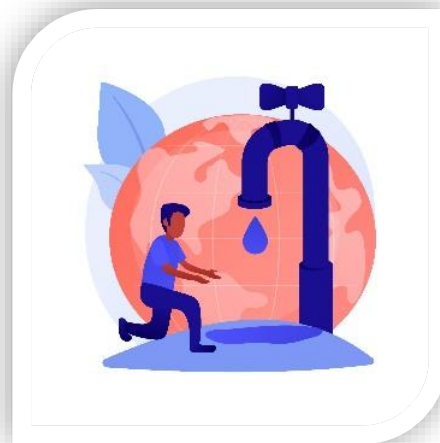

Vízvédelem – B rész

Mi a vízhiány?

A vízhiány azt jelenti,
hogy nincs elég tiszta édesvíz.

Ez azért történik,
mert az embereknek több édesvízre van szükségük,
mint amennyi rendelkezésre áll.

A vizet gyakran magától értetődőnek vesszük.

El sem tudjuk képzelni az életet víz nélkül.

Egy globális vízválság fenyeget.

2025-re a világ népességének fele

olyan helyeken élhet,

ahol nincs elegendő víz.

Mik a vízhiány okai?

1. Éghajlatváltozás:

Emelkedik a hőmérséklet, egyre melegebb van.

Emiatt a vízforrások kiszáradnak.

A hőmérséklet-emelkedés azt is jelenti,

hogy emelkedik a tengerszint.

Ez árvizekhez vezet.

Áradások idején az édesvíz összekeveredik a sós tengervízzel.

2. **Fogyasztói társadalom:**

A fogyasztási cikkek előállításához sok vízre van szükség.

3. **A mezőgazdaság vízigénye**

4. **Vízpazarlás és vízszennyezés**

Ha nincs elegendő víz,

az komoly problémákat okoz az embereknek.

A vízhiánnyal küzdő területeken

az emberek kénytelenek szennyezett vizet inni.

Ez olyan betegségekhez vezethet,

mint a hasmenés, a férgesség vagy a kolera.

Ezekbe a betegségekbe akár bele is lehet halni.

A vízhiány tovább növelheti a szegénységet.

Aki megbetegszik a szennyezett víztől,

nem tud iskolába vagy munkába menni.

Vannak, akiknek az egész napjuk azzal telik,

hogyan hozzanak vizet.

Ez leggyakrabban a nőket és a gyermekeket érinti.

